

HVAD OPTAGER FORSKEREN?

Den ensomme forsker i elfenbenstårnet hører fortiden til. I dag skal forskerens viden ud i verden til dem, den berører. Men hvad berører forskeren? Asterisk stiller i hvert nummer spørgsmålet til en forsker – denne gang til antropolog **Karen Valentin**.

NEPALESISKE STUDERENDE ER **ET MARKED**

De mediebarne forestillinger om fattige unge fra Nepal, som søger til Danmark alene i håb om en plads på det ufaglærte arbejdsmarked, **er en stor misforståelse**. Nepalesiske studerende er et marked for Danmark, lyder det fra antropolog **KAREN VALENTIN**, der netop har afsluttet projekt om den nye type uddannelsesmigration.

Fortalt til **KNUD HOLT NIELSEN**

MIGRATION ER **ET MARKED**

Jeg har netop afsluttet forskningsprojektet 'Education, Mobility and Citizenship', hvor vi er en gruppe forskere, der har set på tre nye grupper af migranter i Danmark: ukrainske landsbrugspraktikanter, filippinske au pair-piger og nepalesiske studerende. Fælles for dem er, at de kommer fra lande, der rangerer lavt i den globale økonomi, at deres ophold er midlertidigt og betinget af, at de er under en form for uddannelse eller »kulturel udveksling«.

Ønsket om at opdage verden og at få nogle nye horisonter er ikke kun noget, der er forbeholdt unge fra det globale nord. »Vi vil også ud og opleve verden, vi er også unge,« fortæller mange nepalesere og filippinere os. Det betyder dog på ingen måde, at de ikke også er indlejret i en masse strukturelle uligheder, som sætter nogle væsentlige begrænsninger for dem.

Men det er vigtigt at have in mente, at der p.t. er over 2.000 nepalesere i Danmark, heraf størstedelen på uddannelsesophold. Det gør dem til den tredjestørste gruppe af udenlandske studerende ved danske uddannelsessteder, hvis vi ser på lande uden for EU. Det er kun fra Kina og USA, der er flere studerende ved de danske uddannelsessteder.

Jeg har som antropolog beskæftiget mig med uddannelsesrelaterede forhold i Nepal i mere end 20 år. Men da jeg i 2008 var på barsel med min datter i København, opdagede jeg mange nepalesere, som arbejdede på caféerne, hvilket jeg ikke havde set tidligere. Der var samtidig en voldsom mediedebatt omkring unge mennesker fra den tredje verden, der kom på studieopholdstilladelse til Danmark, men som ifølge aviserne i virkeligheden brugte det som indgang til et ufaglært arbejdsmarked. Der var sådan en mistænkeliggørelse af dem og en opfattelse af, at de bare udnyttede systemerne og kom med nogle andre hensigter, end de egentlig giver udtryk for. Det blev så afsættet for forskningsprojektet.

Transnational uddannelsesmigration har været et underbelyst fænomen i såvel migrations- som uddannelsesforskningen. Overvejende har det været arbejdsmigranter, der er blevet diskuteret i forskningen, og det har skabt et meget entydigt billede af migration fra det globale syd til det globale nord som et underklassefænomen. Men uddannelsesmigration af forskellig art til Danmark har været i kraftig vækst igennem de sidste 10 år, hvor det globaliserede uddannelsesmarked er ekspanderet gevaldigt. Den ekspansion har muliggjort en ny type af migration, som faktisk er et marked for Danmark.

UNGE FRA **MIDDELKLASSEN**

De mediebarne forestillinger om fattige unge fra Nepal, som søger til Danmark i håb om en plads på det ufaglærte arbejdsmarked, er meget fejlagtig. Uddannelsesmigranterne fra Nepal er langt overvejende børn af middelklassen, og et studieophold i Danmark er *meget* dyrt. Uddannelsesgebyrer ligger afhængig af uddannelsesinstitution og -niveau mellem 45.000 og 120.000 kr. per år. De fleste starter på et erhvervsakademi, hvorefter nogle fortsætter med en bachelorgrad og en mastergrad. Det er betalingsuddannelser, og et samlet forløb koster rask væk op mod en halv million kr. De unge sender typisk ikke penge hjem, sådan som man får indtryk af i mediedebatten. Tværtimod går trafikken den anden vej, hvor forældre i Nepal sender penge til deres børns ophold i Danmark.

Det er rigtig mange penge, men der er grundlæggende et andet syn på det at betale for sine børns uddannelse i Nepal. Middelklassen og overklassen har altid betalt for

deres uddannelser, og det er som sådan en del af en familiestrategi, at man skal sikre sine børn en uddannelse. Til gengæld er det så de unge, der er ansvarlige for tage vare på deres forældre, når de ikke længere kan klare sig selv. Enten ved at sende penge hjem til den tid eller ved at tage hjem og blive den ansvarlige for husholdet.

De unge skal leve af noget i løbet af deres ophold i Danmark. Langt de fleste får meget lavtlønnede jobs i servicesektoren, typisk i rengøringsbranchen eller restaurationsbranchen, hvor nogle i praksis får en timeløn helt ned til 60 kroner og under arbejdsvilkår, som vi ikke ville acceptere som danskere. Det er på mange punkter en rådden branche.

De unge må formelt arbejde 15 timer om ugen under deres studieophold, men de er samtidig under stort økonomisk pres, når de skal dække husleje og leveomkostninger i Danmark og muligvis slæber rundt på en gæld. Og som medierne også har stillet skarpt på, har der været anklager om, at mange har arbejdet mere end det tilladte, hvilket i visse tilfælde har ført til deportationer.

Mange af dem er i en alder, hvor de bliver gift, og ægtefællerne må legalt rejse med til Danmark og arbejde på fuld tid som forsørgere, typisk også inden for servicesektoren. Dette skaber selvsagt et bedre økonomisk grundlag for de studerende, men også her er der tale om et område på arbejdsmarkedet, hvor arbejdstagerens rettigheder ofte krænkes i form af underbetaling og dårlige arbejdsvilkår.

Den danske stat markedsfører meget energisk Danmark som uddannelsesland. Vi sælger vores uddannelser på det globale uddannelsesmarked, og det er også en voksende kilde til indtægter for uddannelsesinstitutionerne herhjemme. Men alligevel bliver vi bagefter fornærmede over, at de unge, der kommer, også skal leve af et eller andet og derfor tager de job, som de kan få. For mig at se handler det om at skabe nogle ordentlige betingelser for den nye type af internationale studerende. Det er mig ubegribeligt, hvorfor det hele tiden er de studerende, der skal straffes, og ikke de danske arbejdsgivere, som underbetaler dem.

UFFE ELBÆK TIL NEPAL

Hvad får de nepalesiske unge så ud af at studere i Danmark? De unge peger selv på, at de især får undervisningsformerne og den pædagogiske praksis, som de ikke kan få i Nepal. Undervisning i Nepal er recitation

STUDÉR HOS OS!

Staten markedsfører Danmark som uddannelsesland, og studerende fra bl.a. Nepal er en voksende kilde til indtægter for danske uddannelsesinstitutioner, fortæller Karen Valentin.

af tekstbøger, og der er langt til selvstændig refleksion eller kritisk forholden sig til kilder.

De unge ser sig selv som nogle, der skal være med til at bringe Nepal videre, og det er der mange, der gør igennem en række af organisationer og projekter. En lidt pudsigt historie er, at der er en gruppe, som har kastet deres kærlighed på Uffe Elbæk og Alternativet. De er aktive, har lavet en lokal 'fangruppe' for ham i Nepal, og de vil have ham med derud. Det er ikke hans politiske ideer, for det har mange af dem svært ved at forholde sig til, men det er ideerne om kaospiloter og socialt entreprenørskab, som de er blevet fascineret af.

Hvor langt størstedelen af uddannelsesmigranterne i starten var unge mænd, så er fordelingen nu næsten ligelig med de ægtefæller, der kommer med. Undertiden sker der så det, at det over tid skifter, hvem der studerer, og hvem der forsørger, og så får kvinden faktisk en mulighed for at få en uddannelse.

De unge ser stadig sig selv som middelklasse og er gennem deres transnationale

forbindelser fortsat knyttet til deres familier i Nepal og den sociale position, som disse repræsenterer, samtidig med at de på det danske arbejdsmarked kommer til midlertidigt at indgå i lavstatusjobs. Danske studerende har altid haft ufaglærte job ved siden af deres studier, men i Nepal ville de her unge sjældent, hvis da overhovedet, beskæftige sig med den type arbejde. I Nepal er det ikke studerende, men mennesker fra helt andre sociale grupper, der har husarbejde som profession.

De unge nepalesere fortæller for eksempel, at det først var, da de kom til Danmark og arbejdede som stuepige i noget tid, at de kom til at tænke over, at der faktisk også er folk, som laver den slags arbejde i Nepal. Jeg har også hørt nogle udtrykke, at »i Nepal ville jeg aldrig lave den type arbejde, men i Danmark har jeg lært, at alle er lige.« ■

KAREN VALENTIN

Antropolog, lektor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet. Leder af forskningsprojektet 'Education, Mobility and Citizenship', som er et antropologisk studie af uddannelsesmigration til Danmark.